

Popis realizace projektu¹

Podporovaná aktivita c) Úpravy venkovních areálů a pozemků základních škol a organizací působících v oblasti EVVO pro podporu výuky ve venkovním prostředí

Název projektu: „Vnímáme přírodu v naší zahradě“

1 Stručné představení projektu

Projekt řeší úpravu stávajících venkovních pozemků areálu základní školy v souladu se ŠVP a jeho průřezovým tématem Environmentální výchova. Studie se zabývá doplněním nové zeleně v celém areálu za účelem vytvoření výukové zahrady jako přírodní učebny s výukovými prvky s tematikou „příroda“. Dále umístěním herních prvků v přírodním stylu jako místa pro pohyb dětí při venkovním pobytu za budovou školy. Cílem revitalizace je umožnit dětem praktické poznávání přírodních zákonitostí v průběhu ročních období a propojit pobyt uvnitř s pobytem venku na „Přírodní zahradě“.

2 Předkladatel projektu

Název: Základní škola speciální Blansko, příspěvková organizace
Sídlo: Žižkova 1919/27, 678 01 Blansko
Právní forma: Příspěvková organizace
IČ: 62073249
Kontaktní osoba: Mgr. Martin Koupý
E-mail: specialniskola@blansko.net
Tel: 516 418 728, 602 526 577
www: www.specialniskola.blansko.net

3 Podrobné informace o projektu

3.1 Podrobný popis projektu a popis způsobu financování v průběhu projektu a zajištění následného financování

¹ Průvodní text obsažený v každém z textových polí Žadatel nahradí v souladu s instrukcemi. Velikost textových polí může Žadatel dle potřeby měnit.

Odůvodnění úpravy zahrady:

Naše škola vzdělává žáky se středním a těžkým mentálním postižením v kombinaci s dalšími handicap, proto je nutné přizpůsobit sdělované informace jejich úrovni chápání. Ze zkušeností víme, že nejlepší způsob výuky je spojení výkladu s praktickými ukázkami a osobními prožitky. K tomu v omezené míře slouží naše školní zahrada. Přestože výukové možnosti současné zahrady jsou značně omezené, přesto se snažíme areál využívat co nejvíce, a to ve všech ročních obdobích. Díky dobudování Přírodní zahrady a osazení stávajícího prostředí projektem navrhovanými prvky umožníme našim žákům nejen pozorovat, co se v přírodě děje, ale aktivně se tohoto dění zúčastnit.

Výuka venku je vnímána velmi pozitivně, ale bohužel efektivita a výsledky z venkovní výuky v současné době stagnují, možnosti dalšího rozvoje jsou značně omezené, aktivity se stále opakují a neučí žáky novým kompetencím. Zahrada nereflektuje potřeby výuky žáků se středním a těžkým kombinovaným postižením. Současný stav zahrady neodpovídá filosofii přírodních zahrad a není možné s ní dosáhnout cíle EVVO, které jsme si ve školním plánu stanovili. Potenciál a smysl venkovní výuky není naplněn.

S vazbou na zpracovaný ŠVP s průřezovým tématem Environmentální výchova je našim cílem vytvořit užitkovou zahradu, která bude využívána celoročně jako prostředek a příležitost k obohacení výuky. Podle svých vlastních zkušeností se žáci přirozenou cestou učí a osvojují si řadu dovedností týkajících se zákonitostí biosféry. Chceme proto posílit kontakt dětí s přírodou pro zlepšení zdraví, jejich vzdělávacích výsledků, rozvíjet vazby a naučit je aktivně „Vnímat přírodu v naší zahradě“.

Financování:

Předprojektové náklady byly hrazeny z rozpočtu školy.

Samotná realizace zahrady bude spolufinancována ze Spolku Počítáte s námi? z.s.. Pro bližší informace ohledně tohoto spolku na www.specialniskola.blansko.net/zapsany-spolek-pocitate-s-nami-z-s a především prostřednictvím dotačního programu SFŽP ČR, kde je v tuto chvíli financování nejisté. V případě neúspěchu žádosti bychom postupnými kroky realizovali přírodní zahradu v následujících několika letech. Realizační fáze by se značně prodloužila a zkomplikovala celkový provoz školy.

V následujících letech budou na péči a údržbu zahrady vyhrazeny finanční prostředky z rozpočtu školy a spolku Počítáte s námi?. Díky práci realizované „svěpomocí“ nadšených dobrovolníků, rodičů a místní komunitě snížíme nákladnost projektu nejen během realizační fáze, ale především v době udržitelnosti projektu.

Podrobný popis projektu:

Návrh sadových úprav dotváří již plně vzrostlou zeleň, doplňuje místa prázdná a podporuje funkční využití prostoru pro venkovní výuku i pro děti s vozíčkem. Na pozemku školní zahrady se budou vzájemně prolínat jednotlivé zóny podle přírodních živlů (země, vzduch, oheň a voda).

Výuková přírodní zahrada bude začínat zónou „*smyslového vnímání*“ (*živel země*). Zde umístíme smyslovou stezku, na které děti mohou poslepu bosýma nohama vnímat a rozpoznávat různé povrchy a zároveň se snaží nesejít ze stezky. Povrch hmatového chodníčku bude vyplněn přírodními materiály (písek, dřevní štěpka, ploché kameny, mech, lesní půda atp.). V této části bude dále umístěna budka a pítka pro ptáky, dále hmyzí domeček pro pozorování užitečného hmyzu

Na zónu smyslového vnímání bezprostředně naváže zóna „*setkávání*“ (*živel oheň*). Vzniklý prostor bude využit pro setkávání dětí, rodičů a přátel školy. Plánujeme zde pořádat společné besedy na téma environmentální výchova. Centrem se stane ohniště s přenosnými lavičkami.

Prostor „*zahradničení*“ (*živel země*) bude umístěn do míst mezi stávajícím zahradním domkem a krytým pískovištěm. Uprostřed této plochy bude umístěn zvýšený záhon speciálního tvaru usnadňující práci nebo pozorování dětem na vozíčku. Zahradničení doplní pozorovací pěstitelský záhon, mmj. truhlík se zeleninou, bylinkami, které děti mohou využít v kroužku „*Příprava pokrmů*“. Zahradní domek bude doplněn o sud na dešťovou vodu. Dešťová voda bude sloužit pro zalévání rostlin vysazených ve zvýšených záhonech. Děti se tak naučí hospodařit s vodou, což napomáhá k uvědomnění si odpovědnosti k životnímu prostředí. Posekaná zeleň ze zahrady se bude ukládat do kompostišť jako ukázka dalšího procesu v praxi a ekologické likvidaci přírodního odpadu.

V klidné východní a jižní části zahrady bude „*divočina*“ (*živel země*). Divoký kout je místo ponechané přirozenému vývoji přírody bez lidského zasahování. Tráva nebude kosena ani vytrhávána. Místo primárně slouží k pozorování „*jak pracuje příroda*“. Bude doplněn živý plot, který bude sloužit k odclonění od sousedního pozemku a od ulice Žižkova.

Velký otevřený prostor přejde do zóny „*Pohybu*“ (*živel vzduch*). Zde bude umístěná speciální rámová houpačka a prohazovadlo konstruováno ve tvaru dle volby dětí a pedagogů. Oba prvky budou instalovány z přírodního materiálu – dřeva. Objekty jsou pro děti nezbytně důležité vzhledem k jejich postižení a rozvoji motoriky a vestibulárního systému. Houpačka je díky rámu mnohem komfortnější – je snazší dostat se do ní a z ní.

Pro schůdnou dostupnost pro děti s vozíčkem a efektivní využití prostoru bude nově vydlážděna pěší komunikace a nahrazena *koloběžkovou dráhou* tak, aby lícovala s terénem a nebyly nikde žádné trčící obrubníky a schody. Bude sloužit nejen pro pohyb dětí, ale i jako zpevněná plocha pro zahradničení. Na dráze budou vyobrazeny stopy zvířat, které mohou děti najít v okolních lesích.

Po umístění všech prvků bude zbývající plocha zkulturnována a opět zatravněna.

3.2 Environmentální vzdělávací program

Přírodní zahrada bude pravidelně využita pro vyučování environmentální výchovy v tématech daných ŠVP *Počítejte s námi!*, kde je výuka v přírodní učebně aktivně zařazena do předmětů *Prvouky, Výtvarné výchovy, Pracovní činnosti, Učení o přírodě, Učení o společnosti a Výchova ke zdraví*. Každý pedagog bude pracovat s možnostmi jak žákům dané téma přiblížit s tím, že bude vždy preferovaná výuka v zahradě. Jak již bylo uvedeno, naše škola vzdělává žáky se středním a těžkým mentálním postižením v kombinaci s dalšími handicap, je tedy nutné přizpůsobit sdělované informace jejich úrovni chápání. Jako nejlepší je spojení výkladu s praktickými ukázkami a osobními prožitky. K tomu napomůže dobudování Přírodní zahrady a navržené prvky v ní, kde budou žáci aktivně vnímat přírodu.

Areál bude plně využíván ve všech ročních obdobích. Žáci se budou každý týden aktivně podílet na její údržbě a péči, budou se cítit za ní zodpovědní, osvojí si základy zahradničení, lépe porozumí procesům v přírodě a naučí se odpovědnému chování k životnímu prostředí a jejímu významu. Prioritou každého pedagoga je obohatit teoretickou výuku o praktické ukázky v přírodní zahradě v návaznosti na EVVO, zahrada bude plně využita i pro environmentální aktivity určené žákům, jejich rodičům, prarodičům, sourozencům a širokému okolí.

3.3 Vazba na dokumenty zohledňující EVVO

Máme zpracovaný **ŠVP Počítejte s námi! II**, kde máme zřetelně popsanou vazbu na průřezové téma Environmentální výchova. Tematické okruhy EVVO jsou do vyučování zařazeny přímo v osnovách jednotlivých předmětů, nebo jako průřezová témata prolínající se více předměty současně napříč jednotlivými postupnými ročníky. Od nejmladších žáků, kde jsou prvky této výchovy zařazeny do **Prvouky, Výtvarné výchovy a Pracovního vyučování**, až po ty starší žáky, kde k již zmíněným předmětům přibývá **Učení o přírodě, Učení o společnosti a Výchova ke zdraví**.

Pro ilustraci uvádíme rozsah tematických okruhů EVVO s propojením na navržené zóny v projektové dokumentaci (viz příloha). Po realizaci projektu se výukové možnosti značně rozšíří:

a) Ekosystémy – les (význam a funkce); pole (význam, vlivem člověka, způsoby hospodaření); vodní zdroje (vodní hospodářství a lidé, důležitost pro krajinnou ekologii); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a aplikace na místní podmínky); kulturní krajina

→ *Výuka bude v návaznosti na projekt probíhat v tzv. zóně země, vzduchu a vody, kde bude mmj. zajímavé pozorovat kout „divočiny“, kde se bude příroda vyvíjet bez lidského zásahu*

b) Základní podmínky života – voda (význam vody, její ochrana, pitná voda); ovzduší (význam, čistota ovzduší); půda (zdroj výživy, ohrožení, rekultivace a situace v okolí); ekosystémy; energie (vliv na společenský rozvoj, využívání energie); přírodní zdroje v okolí

→ Výuka bude v návaznosti na projekt probíhat v tzv. zóně vzduchu, země, ohně a vody, kde bude atraktivní pro děti pozorovat vyvýšené záhony, ptačí krmítka, hmyzí domeček atp.

c) Lidské aktivity a problémy ŽP – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí, průmysl a životní prostředí (vliv průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek; změny v krajině (dříve a dnes, vliv lidských aktivit)

→ Výuka bude v návaznosti na projekt probíhat v tzv. zóně ohně, země, vzduchu a vody, kde klademe důraz na odchyt dešťové vody.

d) Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, způsoby využívání, příroda a kultura obce a její ochrana); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivu prostředí na zdraví a možnosti ochrany zdraví)

→ Výuka bude v návaznosti na projekt probíhat v tzv. zóně vody, země, vzduchu a ohně, kde si budeme aktivně povídat o našem prostředí, zdraví a odpovědnosti k životnímu prostředí. Environmentální výuka a besedy s žáky a jejich rodiči budou probíhat v místě kolem ohniště s lavičkami.

3.4 Odborné a organizační zkušenosti žadatele

Máme bohaté zkušenosti s realizací projektů v oblasti EVVO. Zde jmenujeme některé z našich akcí pravidelně realizovaných na školní zahradě:

Výsadba a péče o rostliny, byliny – v rámci dlouhodobé spolupráce s architektkou zabývající se přírodními zahradami byla v roce 2013 zpracována studie obnovy a výsadby. Učitelé se účastnili tematických školení. Na tomto základě dochází k postupným přeměnám zahrady pod odborným vedením. (Viz fotografie)

Kontakt, prožívání přírody a živočichů (návštěva medvídat, terapie s poníkem, canisterapie) – cílené setkávání se s terapeutickými zvířaty posiluje vztah dětí živým tvorům a jejich životnímu prostředí. (Viz fotografie)

Sběr plodů a poznávání přírodnin – v rámci školního vzdělávacího programu probíhá vzdělávání s odborným výkladem našich pedagogů ve všech ročních dobách přímo na školní zahradě. Viz fotografie

Krmení ptactva v zimním období (krmítka), poznávání ptáků, hmyzu celoročně - učitelé a vychovatelé cíleně pracují na prolínání se teoretických znalostí spolu s praktickými poznatky

Ořez keřů, stromů a rostlin – vytváření přírodního prostředí. Šikovní žáci pomáhají v pracovních činnostech s péčí o zahradu, buďto pod vedením pedagogů, nebo s pomocí pana školníka.

Pravidelný, kulturně zaměřený **karneval** na školní zahradě. Hudba, hudební produkce a příroda na dosah jsou další formou aktivního pobytu na školní zahradě. Viz fotografie

Relaxační a odpočinkové aktivity v rámci školní družiny a internátu školy - školní zahrada je místem aktivního pobytu a smyslovému vnímání přírodního prostředí. Zároveň mnohdy slouží ke zklidnění a uvolnění nashromážděného napětí u dětí s různými formami postižení. Viz fotografie

Vnímání a pozorování přírody se střídajícím se ročním obdobím

Využití hracích prvků na zahradě k hrám a interakci s přírodou - individuální přístup jednotlivých dětí, možnost výběru a zaměření dle osobních zájmů je také důležitou formou interakce s vnějším prostředím, přírodou. Viz fotografie

Veškeré environmentální aktivity na škole mají zodpovědnou osobu zvolenou z řad pedagogů, která dohlíží na dodržování plánu EVVO včetně pravidelného využití školní zahrady během výuky. Účast na zmiňovaných workshopech a seminářích je podmínkou pro výkon této funkce. Učitelé participující na projektu jsou zkušení pedagogové, kteří se rovněž neustále vzdělávají přes organizace zaměřené na EVVO – Lipka, Středisko služeb školám, apod.

3.5 Zapojení místní veřejnosti a žáků škol do jednotlivých fází projektu – plánování, realizace, údržba

Projekt vznikl tzv. komunitním plánováním pro vzbuzení zájmu všech dotčených uživatelů. Byli přizváni žáci a jejich rodiče, sourozenci, místní komunita resp. přátelé školy. Požadavky byly zanalyzovány a předány paní architektce, která vyhotovila návrh studie Přírodní zahrady. Tato aktivita proběhla již v dubnu 2013, některé prvky byly díky našim sponzorům a svépomoci již pořízeny.

V roce 2017 se znovu otevřela diskuze ohledně Přírodní zahrady, záměr byl znovu představen na komunitním plánování za účasti našich žáků, rodičů a přátel školy. Studie byla zaktualizovaná a vyladěna paní architektkou, specialistkou na Přírodní zahrady.

Ve fázi realizace opět zapojíme naše žáky. Vzhledem k jejich zdravotnímu handicapu předpokládáme zapojení v omezené míře, spíše pro vyvolání pocitu zodpovědnosti za zahradu a následnou péči a údržbu během školního roku. Na práce svépomoci bude oslovena místní veřejnost (jde o částečnou demolici, vybrané terénní a sadové úpravy, instalaci prvků). Především se bude jednat o skupinu dobrovolníků No Gravity Blansko, středoškolských studentů, kteří dochází do speciální školy pravidelně a tráví svůj volný čas s našimi dětmi. Během realizace zajistí škola, resp. učitelé, a rodiče občerstvení. Slavnostní otevření přírodní zahrady proběhne na konci roku 2019 a bude spojeno s časem adventu, s žáky upečeme cukroví a společně si zazpívání koledy. Pozvání budou žáci, jejich rodiny, dále členové No Gravity Blansko, sousedé areálu, představitelé města a všichni přátelé školy.

Údržba a péče zahrady bude probíhat v době výuky v předmětech „Pracovní činnosti“, „Učení o přírodě“, „Učení o společnosti“ a „Výchova ke zdraví“. Prostory budou využity také během mimoškolní výuky, v družině a v rámci zájmových kroužků (Příprava pokrmů, Výtvarné a umělecké činnosti apod.), kde o areál budou děti zodpovědně pečovat.

Průběžná a pravidelná údržba bude zajištěna tzv. svépomoci. Je zvolena zodpovědná osoba, která bude dohlížet na údržbu a péči o Přírodní zahradu. Zapojíme dobrovolníky – rodiče, sourozence, místní komunitu a především již zmiňovanou organizaci No Gravity Blansko. Pravidelná údržba a kontroly se budou řídit vypracovaným plánem.

3.6 Míra využití přírodních a „použitých“/recyklovaných materiálů

Ve studii jsou navrženy pouze přírodní materiály, což byl náš požadavek při komunitním plánování návrhu zahrady. Všechny výukové prvky budou provedeny z dubového nebo akátového dřeva, v mezních případech modřínového. Dubové a akátové dřevo je trvanlivější, má delší životnost.

Přírodní materiály budou v hojném počtu zastoupeny u smyslové stezky, po které mohou děti poslepu bosýma nohama vnímat a rozpoznávat různé povrchy a zároveň se snažit nesejít ze stezky. Povrch hmatového chodníčku bude vyplněn přírodními materiály (písek, dřevní štěpka, ploché kameny, mech, lesní půda atp.). Povrch bude časem vyměněn a oživen novými materiály z přírody.

4 Publicita projektu

Informovat veřejnost o projektu, který bude spolufinancován z Fondu, budeme prostřednictvím těchto nástrojů publicity:

- webové stránky školy
- označení Přírodní zahrady cedulí v souladu s grafickým manuálem NPŽP
- média – Blanenský monitor, Blanenský deník
- základní informace o projektu ve výroční zprávě školy

5 Údržba areálu/zahrady v následujících obdobích

Přestože je studie navržena tak, aby se jednalo o téměř bezúdržbovou zahradu, plánujeme zpracovat plán údržby a péče. Za průběžnou a pravidelnou kontrolu areálu je zvolena zodpovědná osoba – technický pracovník školy (pan Sedlařík).

Zahradu bude udržována v rámci školní výuky pod dozorem pedagogů - respektive svépomocí se budeme starat o tento areál. Z tohoto důvodu byly voleny prvky nenáročného na údržbu a péči, abychom byli schopni udržovat zahradu ve vynikající kondici i v době udržitelnosti projektu bez zásahu odborníka. Zapojíme i dobrovolníky z No Gravity Blansko, rodiče, atp.

6 Jiné informace o projektu

Součástí této žádosti jsou nepovinné přílohy:

1. Rozpočet – Soupis stavebních prací, dodávek a služeb
2. Rozpočet - Soupis stavebních prací, dodávek a služeb - ponížený o práce svépomoci
3. Fotodokumentace ze školní zahrady (EVVO beseda, Interakce s přírodou, Karneval a odpočinkové aktivity v zahradě, Poznávání přírodních materiálů, Terapie s poníkem, Výsadba a péče o rostliny)

Datum a místo: 12. 1. 2018, Blansko

Mgr. Martin Koupý, ředitel školy